

ETKİN ÖĞRENME YAKLAŞIMININ EĞİTİM ORTAMLARINDA KULLANILMASI

USING ACTIVE LEARNING APPROACH IN EDUCATIONAL ENVIRONMENT

Gürcü KOÇ*

ÖZET: Bu makalede Etkin Öğrenme Yaklaşımı tanıtılmış ve öğrencilerin etkin katılımını artırmak için öğretmenlerin kullanabilecekleri etkinliklere yer verilmiştir. Bu yaklaşıma göre, öğrenciler sınıfta yalnızca öğretmeni dinleyerek öğrenemezler. Etkin öğrenme sınıflarında öğrenciler konuşmalı, yazmalı, önceki yaşantıları ile ilişki kurmalı ve öğrendiklerini günlük yaşamında kullanabilmelidir. Öğrenciler kendi bilişsel yapılarını oluşturarak değerlendirmektedirler. Etkin Öğrenme, her düzey ve sınıfta kullanılabilir pratik etkinlikler içermektedir ve yaklaşım öğrencilerin anlamlı ve yaşam boyu öğrenmelerine olanak tanımaktadır.

ANAHTAR SÖZCÜKLER: *Etkin Öğrenme, Etkin Öğrenme Etkinlikleri, Program Geliştirme, Öğrenci Merkezli Program, İşbirlikli Öğrenme, Sınıf Ortamı.*

ABSTRACT: The aim of the study is to introduce Active Learning Approach and to offer teachers the necessary tools to promote students' active learning. In this strategy, students do not learn much just by sitting in classes listening to teachers. They must talk about what they are learning, write about it, relate it to past experiences, apply it to their daily lives. Students are encouraged to engage in the process of building and testing their own mental models. Active Learning includes practical teaching strategies that can use in every course and class, and makes possible for students meaningful and lifelong learning.

KEY WORDS: *Active Learning, Active Learning Strategies, Curriculum Development, Student-Centered Curriculum, Cooperative Learning, Classroom Environment.*

GİRİŞ

Bu çalışmada etkin öğrenme yaklaşımı tanıtılarak, sınıflarda kullanılabilir bazı etkin öğrenme faaliyetlerine yer verilmiştir. Aktif sözcüğü yerine Türkçe bir kelime olan "etkin" sözcüğünün kullanımı tercih edilmiştir.

Öğrenciler pasif alıcılar değil, öğrenerek kendi yaşamlarını şekillendiren bireylerdir. Öğ-

rencilerin oturarak öğrenemeyeceklerini savunan etkin öğrenme yaklaşımında konuşma, tartışma, araştırma ve problem çözme etkinliklerine ağırlık verilmektedir [1,2].

Etkin öğrenme sınıflarında öğrenciler kendi öğrenme hedeflerini saptamakta, öğrenme etkinliklerini planlamakta, uygun öğrenme stratejisi seçmekte ve öğrenme sürecini değerlendirmektedir [3,4].

Bu stratejiyi etkili bir biçimde kullanan öğretmenler de etkin öğrenmenin yararlarını şu şekilde belirtmektedirler:

- Yavaş öğrenenlere ve üstün yetenekli öğrencilere daha çok zaman ayırmak,
- Öğrencilerin özdenetim geliştirme yollarını desteklemek,
- Sınıf içi ve dışındaki olumsuz davranışları azaltmak,
- Yeni öğretmenlere sınıf yönetiminde yardımcı olmak,
- Dışsal pekiştiricilerden içsel pekiştiricilere geçişi sağlamak,
- Yaşam boyu öğrenmeyi sağlamak [5].

Etkin öğrenmenin çoklu tanımlamaları bulunmaktadır. Öğrenme sürecinin pek çok aşamasının öğrenci tarafından planlandığı ve yürütüldüğü etkin öğrenme yaklaşımında; öğrenci kendi planını yapmakta, amaçlarını ve hoşlandığı etkinlikleri saptamakta, gelişimini değerlendirmekte, hata ve başarılarını yansıtmaktadır. Bir diğerinde ise öğrenciler, öğrenme hakkındaki

* Araştırma Görevlisi, Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri ve Eğitim Teknolojisi Bölümü

kararlara çok fazla katılmazlar. Öğrenciler öğrenme sürecine ilişkin kararlar almak yerine planlanmış etkinliklere etkin olarak katılmaktadırlar.

Etkin Öğrenme Sınıflarında Öğrenciler Şu Etkinlikleri Yapmaktadır:

Bireysel öğrenme hedeflerini seçmek

Kendine güvenmek

Yeni bir durum için olası uygulamaları düşünmek ve uygulamak

Yeni bir öğrenme stratejisi denemek

Başarmak için olası durumları düşünmek

Öğrenme sürecini değerlendirmek

Kendi performansı hakkında karar vermek

Kendini ödüllendirmek

Çalışma araları vermek [5].

Etkin öğrenmenin kullanıldığı bir sınıfta beş nitelik göze çarpmaktadır; güven, enerji, özdenetim, gruba ait olma ve duyarlı olma [2].

Güven: Kendine güvenen ve öğrenmeye hazır olan öğrencilerin kendilerine saygı duydukları görülmektedir. İnsan olarak değerleri başarıya da ödüle bağlı değilmiş gibi her yarışta kazanma ya da herkesi memnun etme endişesini taşımazlar.

Enerji: Öğrenciler bir şeylerle meşguldür, katılımcıdır. Sınıf harıl harıl çalışmaktadır. Bekleyen, sıkılan ya da zamanını boşa geçiren kimsese rastlanmaz. Öğrenciler saate bakmazlar, dersin bitmesini beklemezler.

Özdenetim: Öğrenciler kendi öğrenmelerinden sorumludur. Kendilerini yönetirler ve güdülerler. Kendi seçimlerini yaparlar, çalışmalarını başlatıp, bitirir ve çalışmalarını kendileri düzeltirler [6]. Öğrenciler kendi hızlarını kontrol etmekte ve çalışmalarını yönetmektedirler.

Gruba Ait Olma: Öğrenciler yönetici personelle ve diğer öğrencilerle olumlu ilişkiler kurmuşlardır, birbirlerini dinlerler. Kabul eder-

ler ve edilirler. Saygı görürler ve saygı duyarlar. Reddedilme ya da uzaklaştırılma hissetmezler.

Duyarlı Olma: Öğrenciler düşünceli ve uyanıktır; sınıfta neler olduğunu bilirler. Dikkatli, meraklı, yaratıcı ve gayretli öğrenciler göze çarpar. Diğer insanların duygu ve düşüncelerine karşı duyarlıdırlar.

Bonwell ve Eison'a göre (1991), etkin öğrenme sınıflarında şu özellikler dikkati çekmektedir [1]:

- Öğrenciler dinlemekten çok derse katılırlar,
- Öğrenci becerilerini geliştirme daha önemlidir,
- Öğrenciler daha üst düşünme düzeylerine çıkarlar,
- Öğrenciler okuma, yazma, tartışma gibi etkinliklere teşvik edilir,
- Öğrencinin tutum ve değerleri dikkate alınır.

Etkin öğrenme yaklaşımının etkisinin araştırıldığı pek çok çalışmada etkin olarak öğrenmeye katılan öğrencilerin özyeterlik ve süreç becerilerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Kendilerine güvenleri oldukça artan deney grubu öğrencileri öğrenme ortamını eğlenceli, arkadaşça ve dinamik olarak nitelemişlerdir. Değerlendirme için çoktan seçmeli testler yerine, öğrenci yorumları, grup çalışması ürünleri, konu ile ilgili konuşmalar ve yazılar kullanılmıştır [7].

Etkin öğrenme sınıflarındaki öğrenme süreci aşağıda sunulmuştur [5]:

1. Öğrencilerle Birlikte Hedef Saptama: Öğretmen öğrencilere bu dersten öğrenmeyi bekledikleri ve dersin sonunda ulaşmayı düşündükleri hedefleri belirtmelerini istemektedir. Daha sonra hedeflere sınıfça karar verilmektedir.

2. Çalışma Yapısı: Öğrenciler nasıl çalışmak istediklerini (bireysel, grup, tüm sınıf) saptamaktadırlar. Çalışmanın nasıl süreceği ve her-

kesin yapacağı işler planlanır.

3. Bilgi Toplama: Bilgilerden nasıl toplanacağı (kitap, öğretmen, diğer öğretmenler, video, bilgisayar vb.) kararlaştırılmaktadır.

4. Öğrenme Süreci: Öğretmen ve öğrencilerin rolü belirlenmektedir.

5. Çalışma Soruları: Öğrenmenin dışında sonuçların başka amaçlarla kullanılıp kullanılmayacağına bakılmaktadır.

6. Öğrenmeyi ve Öğrenme Sürecini Değerlendirme: Öğretmen her öğrenciden öğrendiğini yazmasını ya da söylemesini ister ve önceki öğrenmeleri ile bağlantı kurup kuramadıklarını sorar. Bilişsel, duyuşsal ve devinışsel kazançlar tartışılmaktadır [8]. Her öğrencinin gruba katkısı gözden geçirilir. Öğrenciler hedeflere ulaşip ulaşamadıklarını yansıtırlar. Öğrenme sürecinin nasıl etkili hale gelebileceğini ve ne yapmaları gerektiğini açıklarlar.

2. ETKİN ÖĞRENME SINIFLARINDA KULLANILABİLECEK ETKİNLİKLER

Etkin öğrenmenin kullanıldığı sınıflarda öğrencinin derse katılımını sağlayacak değişik faaliyetler kullanılabilir. Özellikle işbirlikli gruplarla öğrenme, etkin öğrenme yaklaşımının temel özelliklerindedir. Bu incelemede öğrenme çiftleri ile öğrenmeyi sağlayan faaliyetlere ağırlık verilmiştir.

2.1. Temel Etkinlikler

Paylaşma Çiftleri: Öğrencilerin düşüncelerini açıklamalarını istemek, öğrenmeye etkin biçimde katılmalarını sağlamanın en etkili yollardan birisidir. Çiftlerden birisi konuşmacı diğeri dinleyici olduğu için etkinliğe katılmayan öğrenci kalmayacaktır [9]. Bu strateji öğrencilerin sosyal ilişki ve ifade özgürlüğü gereksinimlerini de karşılamaktadır ve düşünceleri paylaşmada, bir tartışmanın ortasında ve sınıfa enerji katmak için kullanılabilir [2].

Sonuç Cümlesi: Öğrenci öğrenmelerinin, onlar için anlamlı olmasını isteriz. Daha da fazlası, yaşam boyu öğrenciler olmalarını ve öğrenmeyi öğrenmelerini bekleriz. Sonuç Cümlesi stratejisi bu amaçlar düşünülerek düzenlenmiştir. Ders sonunda tahtaya şu cümleler yazılmaktadır:

- öğrendim.
- keşfettim.
- düşündüm.
- şaşırdım.
- hissettim
- merak ettim.
- ile aynı fikirde değilim.

Zaman varsa birkaç öğrenci yazdığını okuyabilir ya da yanındaki arkadaşı ile paylaşabilir. Bir karta "Öğrendim" yazılıp, öğrencilerin ne zaman istenirse bunun hakkında konuşmaları istenebilir. Öğrenciler öğrenme günlüklerinde kendi sonuç cümlesi stratejilerini yazabilirler. Dönem sonunda öğrencilerdeki ilerlemeyi görmek için bu cümlelerden yararlanılabilir.

Korosol Çalışma: Öğretilmek istenen pek çok şey kartlara yazılabilir: ülkeler ve başkentleri, formüller (üçgenin alanı), önemli sağlık kuralları, trafik kuralları vb. Bir günde en fazla 10-12 kart kullanılabilir. Bir kartta bir ifade yer almalıdır. Bu strateji sınıfa canlılık katar. Önce bir öğrenciye okutturulup, daha sonra bütün sınıfın kartı okuması da istenebilir.

Öğretmen: İsmi tanımla nedir?

Öğrenci: Bir kişi, yer ya da şey.

Öğretmen: Evet, isim bir kişi, yer ya da şeydir. Tüm sınıf...

Sınıf: İsim bir kişi, yer ya da şeydir.

Arkadaşına Sor: Kaçınıcı sayfada olduğunu soran, ev ödevinin tekrar edilmesini isteyen, ne yapılacağını soran vb. öğrencilere "Lütfen, bir arkadaşına sor" diyebilirsiniz. Öğrencilerin yar-

dınılaşmaları, aralarındaki saygıyı ve takdiri artırmaktadır. Bazı öğrenciler için arkadaşından yardım almak yeterli olmayabilir. O zaman öğretmen, “bana sormadan önce üç arkadaşından yardım iste” demektedir.

Konuş-Yaz: Öğretmen bir konuda üç-dört dakika konuşacağını, bu arada dinlemelerini ve durduğu zaman yazmalarını ister. Öğretmen tahtaya ÖZET, SORU, TEPKİ, BAŞKA BİR ŞEY yazar. Öğrenciler istedikleri birini seçerek açıklamalarını yaparlar. Etkinliğin arkasından öğrencilere yazdıklarını arkadaşları ile paylaşımları söylenebilir.

Oylama Stratejisi: Sorulan soru tarzı da öğrencilerin derse katılımını artırabilir. Örneğin;

Derse hazır mıyız? yerine

Kaç kişi derse hazır?

Ayşe'nin dediğine katılıyor musunuz? yerine Kaç kişi Ayşe'ye katılıyor?

Kaç kişi katılmıyor?

Oylama stratejisi, sınıf hızını yavaşlatan öğrenci konuşmalarını önlemekte, her öğrencinin el kaldırarak derse katılımını sağlamaktadır.

Öğrenme Çiftleri ile Daha Az Açıklama: Stratejinin amacı, etkili öğrenmenin yanında, öğrencilerin bir arkadaşına yardım etme becerisini geliştirmektir [9]. Öğretmen bir problemi tahtada çözdükten sonra, öğrencilere benzer bir problem sorar. Bu arada kendisi de tahtada çözer. Diğer problemleri öğrenciler önce kendileri çözmeye çalışmakta daha sonra yanındaki arkadaşının yanıtı ile karşılaştırmaktadır. Öğretmen aralarda dolaşarak, yardıma ihtiyaç duyan öğrencilere başka bir çiftten yardım almalarını önermektedir.

Bu stratejiyi kullanırken sınıfın yalnızca yarısının açıklamaları anlaması yeterlidir. Çiftler oluşturularak birbirlerinin öğrenmelerine yardım etmeleri istenmektedir. Grup çalışması kısa sürmelidir; çünkü tam anlamayan öğrenciler kendilerini kayıp hissetmemeli ve diğerleri de sıkılmamalıdır. Yavaş öğrencileri hızlı olmaya

itmek yerine, daha basit örneklerle derse katılımları sağlanmalıdır. Ayrıca öğrencilerin kendi eşlerini seçmelerine izin verilmelidir. Eş seçme, sorumluluk duygularını geliştirmeye yardımcı olabilir [2]. Öğretmen değişik grup oluşturma yöntemleriyle öğrencilerin sürekli aynı arkadaşlarını seçmemesini ve sınıftaki tüm bireylerle çalışmasını sağlayabilir. Örneğin; her sayı ya da renkten beşer tane dağıtılıp, aynı sayı ya da renge seçen öğrencilerden beş kişilik gruplar oluşturmaları istenebilir.

Soru-Herkes Yazsın: Soru bütün sınıfa yöneltildiğinde bir süre beklemek ve sonra yanıt hakkı tanımak daha uygundur. Bekleme zamanı, zihinlerde bir yanıt oluşturmak için bütün öğrencilere şans tanımaktadır. Bu zaman tanınmadığında ise pek çok öğrenci pasif bir biçimde zaten yanıtını hazırlamış öğrencilerin konuşmasını bekleyecektir. Yazdırmak, yanıtı hazır olan öğrencilerin sıkılmasını önler. Ayrıca bazı öğrenciler konuşmak yerine, yazdıklarını okumayı tercih ederler. Tek bir doğru yanıt varsa da, öğrenciler kendi yanıtlarını karşılaştırıp, düzeltme işini kendileri yaparlar. Sonuç olarak, bütün öğrenciler etkili öğrenme olanağına sahip olmaktadır.

Güven Artırıcı Etkinlikler: Öğrencilerin arkadaşları ile sürekli iletişimde olduğu etkin katılımlı dersler için öğrencilerin özgüvenlerini artırmak gerekmektedir. Öğrenciye değer veren, bir birey olarak saygı duyan etkin öğrenme yaklaşımında öğrenmeye teşvik edici stratejiler geliştirilmiştir: “Takdir etme, seninleyim, ödüksüz öğrenciye dikkat, doğru-yanlış yanıt dönüt, herkese ilgi” bu etkinliklerden yalnızca birkaç tanesidir.

2.2. Derse Başlama Etkinlikleri:

Öğretmen o gün neler yapılacağını sırasıyla öğrencilere aktararak, bu plan üzerinde anlaşılacakları sormak ve varsa önerileri almaktadır. Buradaki amaç, bütün öğrencilerin planı kabul etmesi değil, işbirliğine davet, önerileri duymak ve öğrenci zekasına duyulan saygıyı göstermektir [10]. Plan tahtaya yazılarak da tartışılabilir. Daha büyük öğrenciler haftalık ve

hatta bir dönemlik plan hakkında görüşlerini belirtirler.

Öğrenciler hayatlarında yeni ya da güzel olan bir şeyi paylaşmaya davet edilebilirler. “Hiç şimdiye kadar iltifat alan var mı?, Okulda ya da evde güzel bir şey yaşayan var mı?” soruları derse başlarken ilgiyi çekebilir. Buradaki amaç, öğrencilerin hayatlarındaki ilginç, mutlu ve üzüntülü anları paylaşımlarını sağlamaktır. Bu strateji okul hayatında parlayamayan öğrencilerin hayatlarının diğer bölümleri hakkında - kazanan bir basketbol takımında olma, folklor oynama, tiyatro ile ilgilenme- konuşmalarına ve birbirlerini daha iyi tanıyıp, takdir etmelerine olanak verir.

2.3. Dersi Bitirme Etkinlikleri:

Öğrenciler günün sonunda sınıftaki davranışlarını düşünerek, yaptıkları ve hoşlarına giden şeyleri ve başka bir zaman farklı olarak yapmak istedikleri şeyi not etmektedirler. Bu stratejinin temel amacı, öğrencilerin kendi davranışlarını kurmacı ve düşünsel bir biçimde değerlendirmelerini sağlamaktır [11].

Konuşma şeklimden hoşlandım.

Zamanı iyi kullanmak ve fikrimi değiştirmek hoşuma gitti.

Çıkardığım ana noktalardan hoşlandım.

Öğrenciler sınıftaki davranışlarını tekrar düşünürler ve diğer konularda ve derslerde ne yapacaklarını yazarlar:

Gelecek defa gönüllü olmak için daha erken davranacağım.

Gelecek defa daha kolay bir konu alacağım.

Gelecek defa bu kadar acele etmeyeceğim [2].

2.4. Seçimli Ev Ödevi:

Öğretmenler genellikle seçim hakkı tanımayan ödevler vermektedirler. Bu ödev türünde her öğrencinin ne yapması gerektiğini biliriz ve kontrol kolaylaşır. Ama bazı öğrenciler gereksi-

nimi olandan daha fazla, bazıları da az ödev yapmış olur ve öğrencileri kendini yönetme şansından yoksun bırakmış oluruz [2,5].

Esnek miktarlarda ödev verilebilir: “Bu konuyu öğrenmek için ne kadar problem çözmeye ihtiyacınız olduğunu düşünüyorsanız, o kadar çözün”, “bölümü okuyun ve yazabildiğiniz kadar sonuç cümlesi yazın”, “en azından üç problem çözün, sizin için ne kadar gerekiyorsa o kadar da üstüne ekleyin” gibi. Öğrencilerin kendileri için yararlı olacak ödev miktarına karar verebilecekleri düşünülmektedir.

Esnek zaman düzenlemesi kullanılabilir: Öğrencilerin ödev yaparken harcayacakları zamanı seçmeleri teşvik edilmelidir. “ne kadar zamanda yapmak istediğine karar ver, yap ve zamanı karşılaştı”, “en az 20 dakika çalış, üstüne ne kadar çalışacağına kendin karar ver” gibi.

Öğrencilerin kendi ödevlerini kendilerinin yaratmalarına olanak tanınmalıdır: “bu konuda senin için yararlı olacağını düşündüğün bir ödev belirle” ya da “bir arkadaş bul ve birbirinize ödev verin”.

2.5. Değerlendirme Etkinlikleri:

Geleneksel not verme ve sınav yapma yöntemleri çok zaman ve enerji gerektirmekte, öğrenciler tarafından da uygun olmadığı şeklinde eleştiriler almaktadır. Etkin öğrenmede ise not verme yerine, öğrenme ve yaşam boyu öğrenme alışkanlıklarını geliştirme noktalarını vurgulanmaktadır. Değerlendirmede en çok kullanılan portföylerde öğrencilerin çalışmaları toplanmaktadır. İçinde yazılar, çalışma yapıları ve resimlerin yer aldığı bu dosya sayesinde öğrenciler kendilerini yönetme becerisini geliştirmektedirler. Öğrenciler portföy dosyalarında kişisel amaçlarını, öğrenme yaşantılarını yazabilir ve hatta öğrenme günlükleri tutabilirler [2,10].

Öğrencilerin çalışmalarını yaratıcı etkinliklerle sunmaları desteklenmekte, sunu sonunda kendini ve arkadaşlarını değerlendirmesi istenmektedir. Etkin öğrenmede sözlü sunular yerine değişik tekniklerle raporlar oluşturulmaktadır:

Bir Dakika Raporları: Öğrenciler gün boyunca öğrendiklerini 60 saniyede aktarırlar. Her gün beş öğrenci seçilebilir.

Poster ya da Model: Okunulan bir kitabı ya da sınıfta öğrenilenleri yansıtan bir poster ya da model yaratılması istenir.

Grup Gösterisi: Öğrenilen bir konu ile ilgili gösteri hazırlanır. Dramatik ya da eğlenceli olabilir. Bunu öğrenciler seçer. Grup üyelerini hepsi gösteriye katılmak zorundadır.

Kitap ya da Tarih Raporu: Öğrenciler okudukları bir kişiyi canlandırır. Canlandırma sırasında o kişiye uygun gördükleri şekilde giyimeleri gerekmektedir. Seçilen söylenmez, gösterinin sonunda sınıf kim olduğunu bulmaya çalışır.

Pantomim ya da Kuklalar: Rapor konuşmadan pantomim ya da kuklalarla aktarılır.

Kompakt Disk: Son günlerde moda olan şarkıların müziğine öğrenilen konudan sözler yazılabilir. Müzik eşliğinde söylenir.

Duvar Resmi: Öğrenciler gruplar oluşturup, öğrendiklerini duvarlara çizerler.

Sınıf Etkinliği: Her çift o günkü konu ile ilgili sınıfı derse katacak bir etkinlik düşünür. “herkes gözleri ile ananas çizsin, ayağa kalkın ve rüzgarda devrilen yaşlı bir ağaç olun” gibi.

Kolaj Çalışması: Gazete ve dergilerden kesilen resimler ya da sözcüklerle öğrenilenler yansıtılabilir.

Kısa Hikayeler: Öğrenciler, öğrendikleri insanlar ya da konular hakkında kısa hikayeler yazarlar, altlarına adlarını belirtirler ve en arkada da boş bir sayfa bırakırlar. Bu hikayeler bir kutuda toplanır. Öğrenciler kutudan bir hikaye seçer, arkadaki boş sayfaya fikirlerini yazar ve teslim ederler.

3. ETKİN ÖĞRENME VE PROGRAM GELİŞTİRME

Etkin öğrenme eğitim programının eğitim durumları ve değerlendirme öğelerini oldukça fazla etkilemektedir. Öğretmenin anlattığı, konuştuğu başka bir deyişle etkin olduğu ortamdan öğrencinin okuduğu, yazdığı, tartıştığı, öğrendiğini günlük hayatında kullandığı bir öğrenme ortamına geçiş söz konusudur. Başka bir deyişle yaklaşım, öğrenci merkezli olduğu için geleneksel öğretim yaklaşımlarının değiştirilmesi gerekmektedir. Hatta öğrenme ortamı sınıf dışını da kapsamaktadır. Etkinlikler alan gezileri, rol oynamalar, günlük tutma vb.dir.

Etkin öğrenme ve işbirlikli öğrenme birbirini bütünleyen kavramlardır. Etkin öğrenme sınıflarında özellikle ikili gruplar tercih edilmektedir. Öğrencilerin öğretmen yerine, arkadaşlarından yardım alması ve tartışması desteklenmektedir. Bu durumdan öğretmen rolünde de değişiklikler olduğu anlaşılmaktadır. Ayrıca etkin öğrenme sınıflarında öğretmen öğrencilere birey olarak değer vermekte, onların yanında olduğunu ve saygı duyduğunu her fırsatta göstermektedir.

Bu gelişmelere paralel olarak programın içeriğini saptamak için, öğrenci merkezli tasarım kullanılmaktadır. Konulara verilen ağırlık öğrenci ilgilerine, ihtiyaçlarına ve etkinliklere kaymaktadır. Sarmal programlama yaklaşımı ile de öğrenci konuyu bir defada öğrenme zorunluluğundan kurtulmuştur. Konulara tekrar dönülerek her öğrencinin kendi hızında öğrenmesine olanak tanınmaktadır.

Etkin öğrenmede ev ödevleri de değişiklik göstermektedir. Geleneksel sınıflarda olduğu gibi her öğrenci aynı miktarda ve aynı konuda ödev yapmak zorunda değildir. Öğrenci diğer etkinliklerde olduğu gibi ev ödevlerinde de seçim yapabilmektedir.

Eğitim durumları, öğretmen ve öğrencinin rolü farklılaştığı gibi değerlendirme ögesi de etkin öğrenme kavramından etkilenmektedir. Kalem-kağıt testleri yerini süreç değerlendir-

meye, portföylere, grup çalışmalarının yaratıcı etkinliklerle sunulmasına bırakmıştır. Ayrıca öğrenciler hem kendi öğrenmelerini hem de arkadaşlarının öğrenmelerini değerlendirebilmektedir.

Etkin öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve yaşam boyu öğrenme kavramlarını da beraberinde getirmektedir. Çünkü kendi öğrenmesinde karar verme sürecine katılan, kendi öğrenmesini yönlendiren ve değerlendirebilen öğrenci, öğrenmesini yönettiği gibi bu öğrenmeyi okul bitikten sonra da uzun yıllar devam ettirebilmektedir.

SONUÇ

Etkin Öğrenme eğitimde yeni bir kavram olmamakla birlikte öğrenci merkezli yöntemlere verilen önemin artmasıyla, son yıllarda ülkemizde de oldukça sık kullanılmaya başlanmıştır. Buna bağlı olarak etkin öğrenme yerine başka kavramlar (etkili öğrenme, öğrenci katılımı gibi) kullanılmaktadır. Bu nedenle Etkin Öğrenmeyi kuramsal olarak açıklayan böyle bir çalışmaya gereksinim duyulmuştur.

Öğrenme sürecini yöneten ve değerlendiren öğrenciler, kendilerini tanımakta ve öğrenme stratejilerini geliştirmektedirler. Etkin öğrenme, öğrenmeyi öğrenme ve anlamlı öğrenmeye olanak veren bir yaklaşımdır. Etkin öğrenme eğitim programının tüm öğelerini etkilemektedir. Öğretmen ve öğrenci rollerinin değiştiği yöntemin etkili olması için; etkin öğrenme yaklaşımına uygun program geliştirme çalışmalarından sonra öğretmenlere, yöneticilere ve velilere hizmet içi eğitim seminerleri verilmiştir. Etkin öğrenmenin öğrenme ve öğrenciler üzerindeki etkilerini saptayıcı araştırmalara da gereksinim vardır.

Etkin öğrenme her düzey ve her konuda uygulanabilecek oldukça pratik stratejileri içermektedir. Bu planlaması ve uygulaması zor olmayan etkinliklerle, özellikle ülkemizdeki kalabalık sınıflarda öğrencilerin öğrenmeye et-

kin biçimde katılmalarını, öğrenmeyi anlamlı hale getirmelerini, öğrendiklerini yaşam boyu devam ettirmelerini sağlayabiliriz.

KAYNAKÇA

- [1] Lubbers, C.A. And D. A. Gorcyca. "Using Active Learning in Public Relations Instructions: Demographic Predictors of Faculty Use". **Public Relations Review**, 23 (1): 67-80, (1997).
- [2] Harmin, Merrill. **Inspiring Active Learning: A Handbook for Teachers**. ASCD Virginia (1994).
- [3] Lunenberg, M. and M. Volman. "Active Learning: Views and Actions of Students and Teachers in Basic Education". **Teaching and Teacher Education**, 15: 431- 445, (1999).
- [4] Demirel, Özcan. **Eğitimde Program Geliştirme**. PEGEM Yayıncılık. (1999).
- [5] Stern, D. and G.L. Huber. **Active Learning for Students and Teachers: Reports from Eight Countries**. OECD (1997).
- [6] Freiberg, H.J. and A. Driscoll. "Lecture: From Passive to Active Learning". **Universal Teaching Strategies**, (1992).
- [7] Ebert-May, D.; C. Brewer and S. Allred "Innovation in Large Lectures- Teaching for Active Learning". **Bioscience**, 47 (9) : 601-607, (1997).
- [8] Dunlap, J. and S. Grabinger. "Rich Environments for Active Learning in the Higher Education Classroom". **Constructivist Learning Environments**. 65-81 (1996).
- [9] Sabancı, Ahmet. "Aktif Öğrenmeyi Gerçekleştirmek". **Öğrenme-Öğretme Süreci**. Nobel Yayın (2000).
- [10] Turner, Tony. "Active Learning". **Learning to Teach in the Secondary School**, (1996).
- [11] Modell, Harold I. "Preparing Students to Participate in An Active Learning Environment". **Advances Physiology Education**, 15 (1): 69-77, (1996).